

Emiliano
Fittipaldi

CHCIWOŚĆ

Emiliano
Fittipaldi

CHCIWOŚĆ

Spis

treści

Prolog	9
Skarb papieża	15
IOR, kłamstwa i tajne konta	47
Święty interes	75
Kupcy Świątyni	105
Zdrowie	139
W imię pieniędzy	179

Dla mojej matki i ojca

Prolog

NA TO RZEKŁ JUDASZ ISKARIOTA, JEDEN Z UCZNIÓW JEGO, TEN, KTÓRY MIAŁ GO WYDAĆ: „CZEMU TO NIE SPRZEDANO TEGO OLEJKU ZA TRZYSTA DENARÓW I NIE ROZDANO ICH UBOGIM?” POWIEDZIAŁ ZAŚ TO NIE DLATEGO, JAKOBY DBAŁ O BIEDNYCH, ALE PONIEWAŻ BYŁ ZŁODZIEJEM, I MAJĄC TRZOS WYKRADAŁ TO, CO SKŁADANO.

JAN 12:4-6

Obaj monsignorzy zaczęli rozmawiać zaraz po tym, jak kelner przyniósł carpaccio z tuńczyka i tatar z czerwonych krewetek. Wcześniej milczeli. Przeglądali listę białych win, by znaleźć odpowiednie do potraw, skubali orzechowy chleb, rozglądali się znudzeni, szukając znajomej twarzy, którą mogliby pozdrowić w ogrodzie restauracji przy Parioli.

Po wyłowieniu pierwszej krewetki starszy ksiądz, ten, którego nigdy wcześniej nie spotkałem, ucina sobie pogawędkę: Musisz napisać książkę. Musisz napisać to także dla Franciszka. Musi wiedzieć. Musi wiedzieć, że Fundacja Bambin Gesù, powołana do zbierania datków na małe chore dzieci, zapłaciła za część prac wykonanych w nowym apartamencie kardynała Tarcisio Bertone. Musi wiedzieć,

że Watykan posiada domy w Rzymie warte cztery miliardy euro. Tutaj. Nie mieszkają w nich uchodźcy, jak chciałby papież, ale mnóstwo protegowanych i VIP-ów, którzy płacą śmieszne czynsze.

Franciszek musi wiedzieć, że fundacje imienia Ratzingera i Wojtyły zebrały tyle pieniędzy, że trzymają teraz w banku ponad 15 milionów. Musi wiedzieć, że ofiary, które wierni składają mu co roku w ramach Obola św. Piotra¹, nie są wydawane na najuboższych, ale piętczą się na kontach i w inwestycjach, które obecnie warte są prawie 400 mln euro. Musi wiedzieć, że monsignorzy, gdy biorą coś z Obola, robią to na potrzeby Kurii Rzymskiej.

Powinien wiedzieć, że IOR² ma cztery fundusze charytatywne, które są skąpe jak Harpagon. Mimo że watykański instytut przynosi dziesiątki milionów zysku, fundusz na rzecz dzieł misyjnych rozdał w tym roku niewielką sumę 17 tysięcy euro. Na całym świecie! Musi wiedzieć, że IOR nie został jeszcze oczyszczony, a na kontach banku wciąż ukrywają się nielegalni klienci, szumowiny ścigane we Włoszech za poważne przestępstwa. Musi też wiedzieć, że Watykan nigdy nie przekazał waszym śledczym z Banku Włoch listy tych, którzy uciekli z łupem za granicę. Mimo że obiecaliśmy to zrobić. Musi wiedzieć, że aby zostać świętym, aby stać się błogosławionym, należy zapłacić. Tak, sypanąć kasą. Łowcy cudów są drodzy, są prawnikami, chcą setek tysięcy euro. Mam dowody.

Musi wiedzieć, że człowieka, którego wybrał do uporządkowania naszych finansów, kardynała George Pella, wobec którego w Australii zakończyło się rządowe śledztwo w sprawie pedofilii, niektórzy świadkowie nazywali „socjopatą”, a we Włoszech nikt nic o tym nie pisze. Musi wiedzieć, że Pell wydał na siebie i swoich

¹ Obol św. Piotra – inaczej Denar św. Piotra lub świętopietrze; doroczna zbiórka na cele charytatywne przekazywana przez kościoły lokalne do Watykanu.

² wł. Istituto per le Opere di Religione, Instytut Dzieł Religijnych – publiczna watykańska instytucja finansowa.

przyjaciół, na pensje i garnitury szyte na miarę pół miliona euro w ciągu pół roku.

Franciszek musi wiedzieć, że amerykańska firma audytorska, którą niektórzy z nas wezwali do przeprowadzenia audytu kont Watykanu, zapłaciła we wrześniu 2015 roku 15 milionów kary za manipulacje raportem na temat brytyjskiego banku, który dokonywał nielegalnych transakcji w Iranie. Powinien wiedzieć, że aby zarobić więcej pieniędzy, Stolica Apostolska rozdała połowie Rzymu specjalne karty: dziś sprzedajemy bez podatku benzynę, papierosy i ubrania, inkasując 60 milionów rocznie.

Musi wiedzieć, że nie tylko Bertone mieszka na trzystu metrach kwadratowych, ale jest grono kardynałów, którzy zajmują mieszkania o powierzchni czterystu, pięciuset, a nawet sześćuset metrów kwadratowych. Plus poddasze i taras widokowy. Musi wiedzieć, że prezes APSA³, Domenico Calcagno, urządził sobie *buen retiro* pośród zieleni, w jednej z posiadłości Stolicy Apostolskiej, zlecając swoim dalekim krewnym otwarcie spółki fasadowej. Musi wiedzieć, że moralizator Carlo Maria Viganò, bohater afery Vatileaks, jest w sporze ze swoim bratem, który oskarża go o wyłudzenie milionów ze spadku. Musi wiedzieć, że Bertone, aby udać się z Rzymu do Basylicaty, wynajął helikopter kosztem 24 tysięcy euro. Musi wiedzieć, że Bambin Gesù kontroluje szaloną fortunę 427 milionów euro w IOR, i że Watykan zainwestował również w udziały w Exxon i Dow Chemical, międzynarodowych korporacjach, które zanieczyszczają i trują. Musi wiedzieć, że szpital Ojca Pio posiada trzydzieści siedem budynków i nieruchomości, których wartość szacuje się obecnie na 190 milionów euro. Musi wiedzieć, że salezjanie inwestują w firmy w Luksemburgu, franciszkanie w Szwajcarii, że diecezje za granicą

³ APSA – Administratio Patrimonii Sedis Apostolicae, Administracja Dóbr Stolicy Apostolskiej, jeden z urzędów kurii rzymskiej, zarządzający majątkiem i finansami Watykanu.

kupiły firmy będące właścicielami kanałów telewizyjnych porno. Musi wiedzieć, że pewien biskup w Niemczech roztrwonił 31 milionów na remont swojej rezydencji, a złapany na tym awansował na stanowisko w Rzymie. Franciszek musi wiedzieć wiele rzeczy. Rzeczy, o których nie wie, bo nikt mu nie mówi.

Monsignor odkłada widelec i wyciera usta serwetką. Dobrze znany mi ksiądz nalewa mu do kieliszka troszkę wina, Sacrisassi Le Due Terre. Przebiegły wielebny podnosi puchar, mruży oko, by uważnie obejrzeć słomkowożółty kolor przez kryształ, bierze dwa długie łyki, po czym uśmiecha się. „Na zewnątrz zaparkowany jest samochód pełen dokumentów. Od IOR, APSA, dykasterii, audytorów powołanych przez komisję referendarską, COSEA⁴. Dlatego poprosiłem, żeby przyjechał pan samochodem. Nie byłby pan w stanie zabrać ich skuterem”. Wstaje gwałtownie. „Aha, nie mamy gotówki. Czy tym razem pan zapłaci za restaurację?”

⁴ COSEA – Papieska Komisja ds. Studiów i Wskazówek w sprawie Organizacji Struktury Ekonomiczno-Administracyjnej (La pontificia commissione referente di studio e di indirizzo sull'organizzazione della struttura economico-amministrativa), powołana w 2013 r. W celu reformy instytucji kurialnych.

Skarb

papieża

1.

NIE GROMADŹCIE SOBIE SKARBÓW NA ZIEMI, GDZIE
MÓL I RDZA NISZCZĄ I GDZIE ZŁODZIEJE WŁAMUJĄ SIĘ,
I KRADNĄ; GROMADŹCIE SOBIE SKARBY W NIEBIE, GDZIE
ANI MÓL, ANI RDZA NIE NISZCZĄ, I GDZIE ZŁODZIEJE
NIE WŁAMUJĄ SIĘ, I NIE KRADNĄ. BO GDZIE JEST TWÓJ
SKARB, TAM BĘDZIE I SERCE TWOJE.

MATEUSZ 6:19-21

W ten sposób Jezus upomniał swoich uczniów na szczytach gór. Jednak w ciągu dwóch tysięcy lat Święty Kościół Rzymski często interpretował tę przypowieść na swój sposób: całkowicie ją ignorując. Jeśli pieniądze to diabelskie łajno, to powiedzenie *pecunia non olet* wydaje się mieć zastosowanie w Watykanie: przez wieki sztabki złota i złote monety, banknoty wszystkich walut, nieruchomości i tytuły bankowe były gromadzone przez księży, biskupów i kardynałów w ogromnych ilościach, a dziś bogactwo przybrało biblijne rozmiary.

Ten, kto próbowałby oszacować cały majątek Kościoła katolickiego, nieubłaganie poniesie porażkę. Rozsiany po wszystkich krajach świata Kościół skupia miliard dwieście milionów wiernych,

należą do niego – według danych, które Rocznik Papięski publikuje co roku, a zebranych i przetworzonych przez Urząd Statystyczny Stolicy Apostolskiej – tysiące archidiecezji i biskupstw: w porządku alfabetycznym, począwszy od Aachen w Niemczech (niemiecka nazwa Akwizgranu), skończywszy na Zombie w Malawi, „okręgów kościelnych” rozsianych po całej planecie jest 2966, w tym biskupstwa, siedziby metropolii, prefektury, wikariaty i opactwa, z prawie pięcioma milionami osób – wliczając w to zakonnice, zakonników, diakonów i księży – zaangażowanych w prowadzenie trzody Jezusa.

Każdy „okręg” jest właścicielem obiektów sakralnych i nieruchomości, zarządza kontami i finansami, jest całkowicie autonomiczny w stosunku do Watykanu, który nawet nie sprawuje nad tym kontroli, poza skrajnymi przypadkami, tj. w przypadku krachów finansowych lub podejrzanych wydatków, o których Stolica Apostolska się dowiaduje. Jest to gigantyczny majątek, do którego należy dodać jeszcze dobra kontrolowane przez katolickie zgromadzenia, zakony i stowarzyszenia świeckie. Opus Dei, Legioniści Chrystusa i Rycerze Kolumba należą do najbardziej znanych i najbogatszych, ale od Ameryki po Oceanię są ich tysiące, każde z własnym majątkiem i pieniędzmi, a także z własnymi budżetami, które – nawet bardziej niż budżety poszczególnych diecezji – nie mają nic wspólnego z budżetem Watykanu. Znaczna część majątku posiadanego przez różne podmioty jest tajna: w wielu krajach stowarzyszenia i kongregacje nie są zobowiązane do publikowania sprawozdań rocznych, natomiast obowiązujące w Stanach Zjednoczonych i Europie przepisy dotyczące fundacji pozwalają na absolutną prywatność, a w efekcie na ukrywanie przed opinią publiczną ważnych części majątku kościelnego. Nie tylko we Włoszech, ale w połowie świata.

Tom, który trzymacie w rękach, dzięki znacznej ilości niepublikowanych dokumentów z watykańskich instytucji, raportów audytorów wezwanych przez Franciszka do zerknięcia na rachunki i transakcje finansowe, listów i budżetów poszczególnych dykasterii, po raz pierwszy rzuca nieco światła na cały papięski skarbiec,

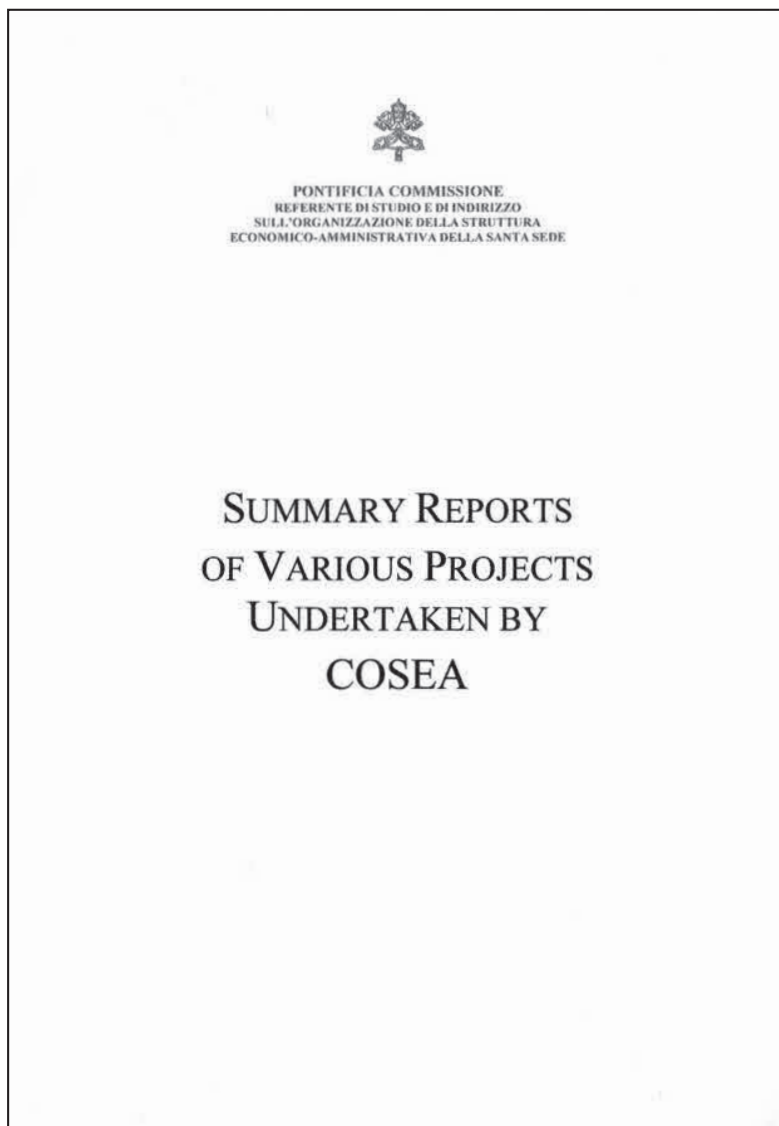
ten bezpośrednio kontrolowany przez Watykan. Stos miliardów na kontaktach, inwestycje finansowe, metale szlachetne i nieruchomości, które nawet dziś – po wojnach o władzę, które wybuchły w czasach Benedykta XVI – nadal wywołują wściekłe zatargi między przeciwnymi frakcjami za murami. Wewnętrzne armie i małe grupy dobrze skoligaconych świeckich, kardynałowie nastawieni przeciwko sobie, za plecami Franciszka skrywają się kamaryle i monsignorzy, którzy najwyraźniej nie nawrócili się jeszcze na pauperystyczne *credo* nowego pontyfikatu, i którzy wciąż mają jeden nadrzędny cel: dostać w swoje ręce kawałek tortu.

Przeglądając jeden z wewnętrznych raportów COSEA, rozwiązanej Komisji ds. Struktury Ekonomiczno-Administracyjnej Stolicy Apostolskiej, którą sam Bergoglio stworzył, by rzucić światło na święte finanse, odkrywa się przede wszystkim, że „różne instytucje watykańskie zarządzają aktywami własnymi i osób trzecich o deklarowanej wartości 9–10 mld euro, z czego 8–9 mld w papierach wartościowych, a miliard w nieruchomościach”. Bardzo precyzyjny szacunek księgowy w odniesieniu do bogactwa w gotówce i akcjach, ale bardzo ostrożny w odniesieniu do rzeczywistej wartości pałaców, sklepów, willi, szkół, internatów i mieszkań będących własnością państwa papieskiego: we wszystkich bilansach Watykanu, wskazuje COSEA, wartości nominalne są znacznie zaniżone, w rzeczywistości są znacznie większe niż to, co wpisują do bilansu różne instytucje właścicielskie.

„Domy warte 4 miliardy”

Dokument Komisji Referencyjnej, napisany w językach angielskim i włoskim, skierowany do George’a Pella, szefa nowego Sekretariatu ds. Ekonomii powołanego przez Franciszka, po raz pierwszy podsumowuje rzeczywistą wartość wszystkich nieruchomości należących do instytucji watykańskich. Czytamy: „Na podstawie informacji

udostępnionych COSEA istnieje dwadzieścia sześć instytucji związanych ze Stolicą Apostolską, które posiadają aktywa nieruchomościowe o łącznej wartości księgowej jednego miliarda euro na dzień 31.12.2012 r. Orientacyjna wycena rynkowa wskazuje jednak, że łączna wartość aktywów jest czterokrotnie wyższa od wartości księgowej, czyli wynosi cztery miliardy euro”. Tak: pełne cztery miliardy.

ESAME DEI BENI IMMOBILIARI DI PROPRIETÀ DI ISTITUZIONI VATICANE**Visione d'insieme del tipo e valore dei beni**

- Sulla base dell'informazione messa a disposizione di COSEA, ci sono **26 istituzioni** relate alla Santa Sede che possiedono beni immobiliari per un **valore contabile totale di EUR ~1mrd** al 31.12.2012.
- Una valutazione di mercato indicativa dimostra una **stima del valore totale** dei beni di 4 volte più grande rispetto al valore contabile, o **EUR ~4mrd**. Le istituzioni con le proprietà più importanti (a valore di mercato) sono:
 - APSA: EUR ~2,710m
 - Propaganda Fide: EUR ~450m
 - Casa Sollievo della Sofferenza: EUR ~190m
 - Fondo Pensioni: EUR ~160m.
- Il **reddito totale da locazione** ammonta a **EUR ~88m**, dei quali EUR ~65m compresi nel conto economico della Santa Sede e EUR ~2m nel conto economico consolidato della Città Stato Vaticano. Reddito supplementare da locazione può essere ottenuto come dettagliato in basso.
- Lo **stato fisico** degli edifici non è stato preso in considerazione nelle analisi per il momento.
- Siccome COSEA ha dovuto fare affidamento sull'**informazione resa disponibile dalle varie istituzioni**, non possiamo assicurare che tutti i beni immobiliari siano stati individuati.

Mancanze nella gestione dei beni immobiliari

- Prima di tutto, si è osservata **duplicazione di attività** tra le ~20 istituzioni che gestiscono beni immobiliari.
- Esistono importanti **mancanze strategiche** nella gestione dei beni immobiliari:
 - Canoni di locazione molto bassi (incremento potenziale del reddito da locazione di almeno EUR 25-30m senza avere impatto sull'impegno della Santa Sede nell'offrire appartamenti a bassi canoni ai dipendenti)
 - Uso inefficiente delle unità (e.g. la Libreria Editrice possiede un grande magazzino in un edificio prestigioso in Piazza San Callisto)
 - Nessuna gestione del tasso di rendimento (nessuna trasparenza sul valore di mercato dei beni)
- C'è margine di miglioramento in svariate **procedure** relate alla gestione dei beni immobiliari:
 - Linee guida per la locazione di unità ai dipendenti (e.g. non esiste beneficio equivalente per i dipendenti ai quali non viene assegnato un appartamento; casi di ex-dipendenti del Vaticano che rimangono in appartamenti interni a canoni favorevoli fino a 8 anni dopo il termine del loro impiego col Vaticano)
 - La gestione delle eccezioni per l'assegnazione delle unità (e.g. riduzione del canone su richiesta specifica)
 - Compravendita di beni (e.g. nessuna procedura formalmente approvata in APSA per la vendita di proprietà)
 - Mantenimento degli edifici (e.g. nessuna valutazione sistematica della qualità dei prestatori di servizi)

Proposta di strada da percorrere

- Tutti i beni immobiliari di proprietà di istituzioni relate al Vaticano dovrebbero essere gestiti centralmente:
 - La proposta di una nuova istituzione responsabile per la **gestione patrimoniale** – chiamata Vatican Asset Management (VAM) – sarà responsabile per gli investimenti e per pianificare e monitorare i redditi. I **titoli di proprietà** rimarranno con le istituzioni che oggi possiedono tali beni.
 - Un nuovo **dipartimento di gestione immobiliare** nella Segreteria per l'Economia sarà responsabile per:
 - Stabilire le linee guida per la locazione delle unità (in collaborazione con l'ufficio Risorse Umane nell'ambito di linee guida per la locazione di appartamenti ai dipendenti)
 - **Property management** (e.g. responsabilità dei contratti di locazione)
 - **Facility management** (e.g. monitoraggio tecnico degli edifici, gestione e monitoraggio di servizi di supporto come il mantenimento e la pulizia)
 - Tutto lo staff Vaticano che lavora in **servizi di mantenimento e pulizia** sarà unificato nel dipartimento dei Servizi Tecnici in Governatorato e servirà le unità nel Vaticano. Gare competitive che includano anche fornitori esterni saranno istituite come una regola per l'assegnazione di servizi in territorio non-Vaticano.
- Vista la quantità di progetti aperti, si raccomanda di cominciare con l'**implementazione** solo nella **seconda metà del 2014**. Le priorità saranno:
 - Nomina di un Direttore per la Gestione Immobiliare
 - **Richiesta di informazione dettagliata** da tutte le entità per quanto riguarda il loro portafoglio immobiliare
 - Rifinitura della **valutazione di mercato**
 - Creazione di un **piano** per indirizzare le mancanze per quanto riguarda la strategia e le procedure

Wartość nieruchomości watykańskich według danych Komisji Papierkiej (COSEA).

Raport wymienia też instytucje papieskie „z najważniejszymi nieruchomościami według wartości rynkowej”. Mianowicie APSA, Administracja Dóbr Stolicy Apostolskiej (z aktywami wartymi 2,7